

Brüssel, 17. mai 2023
(OR. en)

9313/23

LIMITE

DROIPEN 73
COPEN 153
JAI 617
FREMP 143
SOC 318
CODEC 858

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0426(COD)

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset – Üldine lähenemisviis

I. SISSEJUHATUS

1. Komisjon esitas 2022. aasta detsembris direktiivi ettepaneku, millega muudetakse direktiivi 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset¹.
2. Ettepanekule oli lisatud mõjuhindang ja teatis.²

¹ 16322/22.

² 16322/22 ADD 1, 16322/22 ADD 2, 16322/22 ADD 3, 16322/22 ADD 4, 16322/22 ADD 5.

3. Komisjon märkis, et direktiivi 2011/36/EL on vaja muuta, et tegeleda inimkaubanduse valdkonnas arenevate suundumuste ja komisjoni tuvastatud puudustega ning tõhustada jõupingutusi selle kuriteoliigi tõkestamiseks.

II. TÖÖRÜHMA TASANDIL TEHTUD TÖÖ

4. Pärast ettepaneku esitamist alustas kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö töörühm selle läbivaatamist Rootsi eesistumise ajal. Läbivaatamine toimus suhteliselt kiiresti ja selle tulemusel jõuti ettepaneku teksti mõningate kohanduste suhtes laialdasele kokkuleppele.
5. Pärast justiits- ja siseküsimuste nõunike 17. mai 2023. aasta koosolekut jõudis eesistujariik järeldusele, et käesoleva märkuse lisas esitatud tekstiga identse teksti võib esitada COREPERile nõukogu üldise lähenemisviisi ettevalmistamiseks.

III. KOKKUVÕTE

6. Eespool toodut arvestades

palutakse alaliste esindajate komiteel:

- kinnitada kokkulepe käesoleva märkuse lisas³ esitatud direktiivi ettepaneku teksti suhtes ning
- soovitada nõukogul leppida selle teksti suhtes kokku üldine lähenemisviis;

palutakse nõukogul:

- leppida kokku üldine lähenemisviis käesoleva märkuse lisas esitatud teksti suhtes, mille alusel pidada Euroopa Parlamendiga seadusandliku tavamenetluse (ELi toimimise lepingu artikkel 294) raames läbirääkimisi.

³ Algses ettepanekus tehtud muudatused on märgitud **paksus kirjas** või tähistatud nurksulgudega [...].

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIV,

millega muudetakse direktiivi 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõiget 2 ja artikli 83 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

[võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,]

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

¹ ELT C , , lk .

² ELT C , , lk .

ning arvestades järgmist:

- (1) Inimkaubandus on raske kuritegu, mis pannakse sageli toime organiseeritud kuritegevuse raames, ja põhiõiguste ränk rikkumine ning see on sõnaselgelt keelatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga. Inimkaubanduse tõkestamine ja sellevastane võitlus on endiselt liidu ja liikmesriikide prioriteet.
- (2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/36/EL³ on peamine liidu õigusakt, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning selle kuriteo ohvrite kaitset. Kõnealuses direktiivis on kuritegude ja sanktsioonide määratlemise miinimumnormide kehtestamise kaudu sätestatud inimkaubanduse tõkestamise terviklik raamistik. See sisaldab ka ühissätteid asjaomaste kuritegude tõkestamiseks ja nende ohvrite kaitse tugevdamiseks, võttes arvesse soolist aspekti.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK ([ELT L 101](#), 15.4.2011, lk 1[...]).

- (3) Inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegias 2021–2025⁴ on ette nähtud poliitiline vastus, mis hõlmab valdkondadevahelist ja terviklikku lähenemisviisi alates ennetamisest kuni ohvrite kaitsmiseni ning inimkaubitsejatele süüdistuse esitamise ja nende süüdimõistmiseni. See lähenemisviis sisaldas mitmeid meetmeid, mida tuli rakendada kodanikuühiskonna organisatsioonide jõulisel osalusel. Direktiivi 2011/36/EL on siiski vaja muuta, et tegeleda inimkaubanduse valdkonnas arenevate suundumuste ja komisjoni tuvastatud puudustega ning tõhustada jõupingutusi selle kuriteoliigi tõkestamiseks. [...] Kriminaalõiguslikes meetmetes kindlakstehtud puudused, mis nõuavad õigusraamistiku kohandamist, puudutavad inimkaubandusega seotud süütegusid, mis on toime pandud juriidiliste isikute huvides, andmekogumissüsteeme ning riiklikke süsteeme, mida kasutatakse inimkaubanduse ohvrite varajaseks tuvastamiseks, abistamiseks ja toetamiseks.

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegia 2021–2025“, [COM\(2021\) 171 final](#), 14. aprill 2021.

- (4) Selleks et võidelda muudel eesmärkidel kui seksuaalse või tööalase ärakasutamise eesmärgil toime pandud inimkaubandusega seotud süütegudega, mille arv pidevalt suureneb ja mis on üha asjakohasemad, on vaja lisada sundabielud ja ebaseaduslik lapsendamine direktiivis **2011/36/EL** sõnaselgelt loetletud ärakasutamise vormide hulka ning tagada, et liikmesriigid tõkestaksid oma siseriiklike õigusnormidega võimalikult erinevaid ärakasutamise vorme, kui neil on inimkaubanduse põhielemendid. **Sundabielud ja ebaseaduslik lapsendamine võivad juba kuuluda direktiivis määratletud inimkaubandusega seotud süütegude kohaldamisalasse, kui kõik nimetatud süütegude kriteeriumid on täidetud. Võttes aga arvesse nende tavade tõsidust, tuleks ärakasutamine sundabieluks ja ebaseaduslikuks lapsendamiseks sõnaselgelt lisada direktiivi 2011/36/EL kui ärakasutamise vormid. Käesolevas direktiivis sätestatud normid ei piira abielu, lapsendamise, sundabielu ja ebaseadusliku lapsendamise või nendega seotud süütegude määratlusi, kui need on sätestatud siseriiklikus või rahvusvahelises õiguses.**

- (5) Üha rohkem inimkaubandusega seotud süütegusid pannakse toime või nende toimepanemisele aidatakse kaasa info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendusel. Inimkaubitsejad kasutavad **sageli** internetti ja sotsiaalmeediat muu hulgas ohvrite värbamiseks, pakkumiseks või ärakasutamiseks, kontrolli teostamiseks ja transpordi korraldamiseks. Internetti ja sotsiaalmeediat kasutatakse ka ekspluateeriva materjali levitamiseks. Infotehnoloogia takistab ka kuriteo õigeaegset avastamist ning ohvrite ja kuritegude tädeviijate tuvastamist.
- Direktiivis 2011/36/EL sätestatud kehtiv õigusraamistik juba hõlmab inimkaubanduse määratluse raames kuritegusid, mis on toime pandud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil, näiteks ohvrite värbamisel ja ärakasutamisel, nende transpordi ja majutuse korraldamisel, ohvrite internetis pakkumisel ja potentsiaalsete klientideni jõudmisel, ohvrite kontrollimisel ja kuritegude tädeviijate omavahelisel suhtlemisel, kaasa arvatud kõik seonduvad finantstehingud. Inimkaubitsejate sellise tegutsemisviisi tõkestamiseks peavad õiguskaitseasutused parandama oma digitaalset suutlikkust ja asjatundlikkust, et pidada sammu tehnoloogia arenguga. Lisaks kutsutakse liikmesriike üles kaaluma eelkõige nõudluse vähendamiseks ennetavaid meetmeid, mis käsitlevad internetipõhiste teenuste kuritarvitamist inimkaubanduse eesmärgil. [...]**

- (6) Selleks et võtta tulemuslikumaid kriminaalõiguslikke meetmeid juriidiliste isikute kasuks toime pandud inimkaubandusega seotud süütegudele reageerimisel ja takistada nende süütegude toimepanemist, [...] **tuleks** juriidiliste isikute suhtes kohaldatavaid sanktsioone täpsustada.
- (7) [...] ⁵[...] **Direktiivis [2014/42/EL] on sätestatud miinimumnormid, mis käsitlevad kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimist ja konfiskeerimist kriminaalasjades, ning seda kohaldatakse direktiiviga 2011/36/EL hõlmatud kuritegude suhtes. Direktiivi 2011/36/EL sätteid arestimise ja konfiskeerimise kohta on seega aegunud ja tuleks kehtetuks tunnistada.**

⁵ [...]

- (8) Selleks et suurendada liikmesriikide suutlikkust ohvrid varakult tuvastada ning nad asjakohaste kaitse-, abi- ja tugiteenuste juurde suunata, on vaja kehtestada liikmesriikides õigus- ja haldusnormidega **üks või mitu** [...] suunamismehhanismi[...]. Piiriülese koostöö tõhustamise olulised meetmed on ametlike [...] suunamismehhanismide loomine ja ohvrite **piiriülese suunamise** [...] kontaktasutuste määramine. **Suunamismehhanism peaks olema läbipaistev, juurdepääsetav ja ühtlustatud raamistik, mis hõlbustab inimkaubanduse ohvrite varajast avastamist, tuvastamist, toetamist ja abistamist ning nende suunamist vastutavatesse riiklikesse organisatsioonidesse ja asutustesse. Sellises raamistikus tuleks kindlaks määrata osalevad pädevad asutused, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja muud sidusrühmad ning sätestada nende vastavad kohustused, sealhulgas menetlused ja suhtluskanal. Need mehhanismid võivad kujutada endast kehtestatud menetluste, suuniste, raamprotokollide või koostöökokkulepete kogumit. Suunamismehhanismi tuleks kohaldada kõigi ohvrite ja kõigi inimkaubandusega seotud süütegude liikide suhtes, võttes arvesse ohvrite individuaalset haavatavust. Ohvrite piiriülese suunamise kontaktpunktidenä peaksid toimima kontaktasutused. Need võivad põhineda olemasolevatel mehhanismidel või juhtimisstruktuuridel ning need ei pea asendama riiklikke kaebuste lahendamise mehhanisme või abitelefone. Liikmesriikidel soovitatakse ette näha üksainus riiklik mehhanism ja üksainus kontaktasutus, kui avaliku halduse korraldus seda võimaldab.**

- (9) Selleks et veelgi tugevdada ja ühtlustada kriminaalõiguslikke jõupingutusi nõudluse vähendamiseks kõigis liikmesriikides, on oluline kriminaliseerida [...] teenuste kasutamine, [...] **kui kasutaja teab**, et teenust osutav isik on inimkaubandusega seotud süüteo ohver. Selle kriminaliseerimine on osa sellisest terviklikust lähenemisviisist nõudluse vähendamisele, mille eesmärk on piirata suurt nõudlust, mis soodustab kõiki ärakasutamise vorme.
- Kriminaliseerimine peaks olema suunatud üksnes selliste teenuste kasutamisele, mida osutatakse inimkaubandusega seotud süüteoga hõlmatud ärakasutamise raames.**
- Seetõttu ei tohiks süütegu kohaldada klientide suhtes, kes ostavad orjastavates töötingimustes toodetud tooteid, kuna nad ei ole teenuse kasutajad.**

- (10) Selleks et teada saada inimkaubanduse täielik ulatus liidus, on tingimata vaja koguda täpseid ja ühtseid andmeid ning kogutud andmed ja statistika tuleb aegsasti avaldada. Nõue, et liikmesriigid koguksid ja esitaksid komisjonile igal aastal ühtlustatud viisil statistilisi andmeid inimkaubanduse kohta, on eeldatavasti asjakohane samm, et aidata kõnealusest nähtusest paremini aru saada ning tagada andmepõhiste poliitikameetmete ja strateegiate vastuvõtmine.
- [...] **Liikmesriike kutsutakse üles säilitama 2022. aastal kasutusele võetud iga-aastase andmekogumise üksikasjalikkus, tuginedes suunistele, mille leppisid kokku liikmesriigid ja Eurostat, kes on koostanud statistika, mida kasutatakse direktiivi 2011/36/EL artikli 20 kohase aruande ning ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse büroo ülemaailmse inimkaubandust käsitleva aastaaruande jaoks.**
- (11) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt tõkestada inimkaubandust ja võidelda selle vastu ning kaitsta selle kuriteo ohvrid, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning selle ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (12) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, eelkõige inimväärikuse austamist ja kaitset, orjuse, sunniviisilise töö ja inimkaubanduse keelustamist, õigust isikupuutumatusel, piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeldu, õigust vabadusele ja turvalisusele, õigust isikuandmete kaitsele, väljendus- ja teabevabadust, kutsevabadust ja õigus teha tööd, naiste ja meeste võrdõiguslikkust, lapse õigusi, puuetega inimeste õigusi, keeldu kasutada laste tööjõudu, õigust tõhusale õiguskaitsele ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Eelkõige on käesoleva direktiivi eesmärk tagada nimetatud õiguste ja põhimõtete täielik austamine ning nendest tuleb direktiivi rakendamisel lähtuda.
- (13) [...] Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 ja artikli 4a lõike 1 kohaselt on Iirimaa oma **20. aprilli 2023. aasta** kirjaga⁶ teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

⁶ 8928/23.

- (14) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel mistõttu see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (15) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta⁷ kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate liikmesriigi õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et nimetatud dokumentide edastamine on põhjendatud.
- (16) Seepärast tuleks direktiivi 2011/36/EL vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2011/36/EL muutmine

Direktiivi 2011/36/EL muudetakse järgmiselt.

- (1) Artikli 2 lõige 3 **sõnastatakse järgmiselt:** [...]

Ärakasutamine hõlmab vähemalt isiku kasutamist prostituudina või muid seksuaalse ärakasutamise vorme, **ärakasutamist sundabieluks või ebaseaduslikuks lapsendamiseks**, sunniviisilist tööd või pealesunnitud teenuseid, sealhulgas kerjamine, orjust või muid samalaadseid tingimusi, sunnitööd, ärakasutamist kuritegelikuks tegevuseks või elundite eemaldamist.

- (2) [...]

⁷ ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

[...]

(3) Artikkel 6 [...] asendatakse järgmisega:

„Artikkel 6

Juriidilise isiku suhtes kohaldatavad sanktsioonid

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 5 lõike 1 või 2 kohaselt vastutusele võetud juriidilisele isikule [...] **määratakse tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad** kriminaalõiguslikud või muud [...] sanktsioonid **või meetmed.** [...]

[...]
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 5 lõike 1 või 2 kohaselt [...] vastutavate juriidiliste isikute suhtes [...] artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude eest kohaldatavate sanktsioonide või meetmete hulka kuuluvad kriminaalõiguslikud ja muud trahvid ning võivad kuuluda muud kriminaalõiguslikud või muud sanktsioonid või meetmed, näiteks: [...]
 - a) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;
 - b) süüteo toimepanekuks kasutatud üksuste sulgemine;

- [...] c) [...] äritegevuse [...]keeld;
- [...] d) kohtuliku järelevalve alla võtmine;
- [...] e) sundlõpetamine.

3. [...]

(3a) Direktiivi 2011/36/EL artikkel 7 tunnistatakse kehtetuks.

[...]

(4) Artikli 11 lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua õigus- ja haldusnormidega **üks või mitu** [...] suunamismehhanismi[...], mille eesmärk on ohvrite varajane tuvastamine, abistamine ja toetamine koostöös asjaomaste tugiorganisatsioonidega, ning määrata **üks või mitu** [...] kontaktasutust ohvrite **piiriüleseks** suunamiseks.“

(5) Artikli 18 lõige 4 jäetakse välja.

(6) Lisatakse artikkel 18a järgmises sõnastuses:

„Artikkel 18a

Süüteo seoses [...] teenuste kasutamisega, mida tehakse teades, et teenust osutav isik on inimkaubanduse [...] ohver

- (1) [...] Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed [...] **tagamaks**, et artiklis 2 osutatud **süüteo ohvri osutatavate** teenuste **tahtlikku** kasutamist [...] **käsitatakse kuriteona**, kui ohvrit **kasutatakse ära selliste teenuste osutamiseks ja teenuste kasutaja teab**, et teenust osutav isik on mõne artiklis 2 osutatud süüteo ohver.
- (2) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 1 kohaselt kindlaksmääratud süütegude eest määratakse tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused [...].
- (3) **Lõikes 1 kirjeldatud süüteo suhtes kohaldatakse artikleid 5 ja 6, artikli 9 lõiget 1 ning artikli 10 lõikeid 1 ja 2.**
- (7) Lisatakse artikkel 19a järgmises sõnastuses:

„Artikkel 19a

Andmete kogumine ja statistika

1. Selleks et jälgida oma süsteemide tulemuslikkust käesolevas direktiivis osutatud süütegude vastu võitlemisel, [...] **tagavad** liikmesriigid, **et on loodud süsteem anonüümitud** statistiliste andmete **salvestamiseks, koostamiseks ja esitamiseks**.

2. Lõikes 1 osutatud statistilised andmed hõlmavad vähemalt [...] andmeid, **mis on kesktasandil kättesaadavad järgmise kohta:**
- a) artiklis 2 osutatud süütegude [...] **tuvastatud ja eeldatavate** ohvrite arv, [...] **niivõrd kui võimalik kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavadega;**
 - b) artiklis 2 osutatud süütegude kahtlusosaluste arv, jaotatuna, **niivõrd kui võimalik**, soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse ja ärakasutamise vormi järgi;
 - c) selliste isikute arv, kellele on esitatud süüdistus artiklis 2 osutatud süüteo eest, jaotatuna, **niivõrd kui võimalik**, soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse ja ärakasutamise vormi ning süüdistuse esitamise kohta tehtud lõpliku otsuse laadi järgi;
 - d) esitatud süüdistuste arv (süüdistus artiklis 2 osutatud süüteo eest, süüdistus muu kuriteo eest, otsus süüdistust mitte esitada, muu);
 - e) artiklis 2 osutatud süütegude eest süüdimõistetute arv, jaotatuna, **niivõrd kui võimalik**, soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse järgi;
 - f) artiklis 2 osutatud süütegudega seotud kohtuotsuste (õigeksmõistmine, süüdimõistmine, muu) arv[...];
 - g) artiklis 18a osutatud süütegude kahtlusosaluste arv, selliste isikute arv, kellele on artiklis 18a osutatud süüteo eest esitatud süüdistus, ja artiklis 18a osutatud süüteos süüdimõistetute arv, jaotatuna, **niivõrd kui võimalik**, soo ja vanuserühmade (laps/täiskasvanu) järgi.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal [...] **31. detsembriks** lõikes 2 osutatud statistilised andmed eelneva aasta kohta.“

(8) Artiklisse 23 lisatakse lõige 3:

„3. Komisjon esitab [*viis aastat pärast ülevõtmise tähtpäeva*] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud artikli 18a järgimiseks vajalikke meetmeid ja milline on nende meetmete mõju.“

Artikkel 2

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [...] **kahe** aasta möödudes käesoleva direktiivi jõustumisest. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse meetmetesse või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

3. [...]

Artikkel 3

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 4

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja